

Nr 501

Av herr **Rimmerfors m. fl.**, om förbättrad löneställning för avdelningscheferna på socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå.

I skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde 1954 års riksdag om en översyn av topporganet för den samhälleliga nykterhetsvården, socialstyrelsens nykterhetsbyrå, i syfte att få utrönt »huruvida den av statsmakterna senast beslutade förstärkningen» av byråns personal komme att förslå för de ökade arbetsuppgifter, som torde komma att åvila byrån genom nykterhetsvårdsverksamhetens intensifiering. Översynen borde jämväl avse frågan om byråns uppdelning på avdelningar, en för öppen och en för sluten vård (särskilda utskottets utlåtande nr 8 till nämnda års riksdag, sid. 9).

Av den nu refererade motiveringen till förenämnda skrivelse framgår, att riksdagen hyste tvekan om den tidigare under samma riksdag beslutade ökningen av byråns personal vore tillräcklig. Under femte huvudtiteln i statsverkspropositionen till årets riksdag (bil. 7 sid. 8 ff.) redovisas nu en på särskilt uppdrag verkställd utredning rörande organisationen av socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå och häröver avgivna yttranden, varjämte föredragande departementschefen kort anger sin ståndpunkt och sina förslag med anledning av denna utredning (sid. 13). Härvid antecknas, att byrån »avsevärt förstärktes fr. o. m. budgetåret 1954/55».

Denna uppgift torde knappast kunna anses giva en riktig bild av vad som förekommit till förstärkning av byråns personal. Om en *avsevärd* sådan förstärkning verkligen företagits, hade samma riksdag som beslöt om denna förstärkning säkerligen ej funnit anledning att senare under riksdagen göra sin hänvändelse till Kungl. Maj:t om översyn av byrån och dess personalbehov. Personalförstärkningen synes i själva verket böra anses såsom tämligen måttlig i betraktande av de starkt ökade arbetsuppgifterna (vad gäller kvalificerad personal en förste byråsekreterartjänst i Ce 27 och två amanuenser, varav enligt uppgift egentligen endast *en de facto* var ny, enär den andra redan redan förut disponerades av byrån).

Särskilt framstår byråns personalupprustning hittills såsom otillräcklig vid en jämförelse med vad som härutinnan föreslagits av 1946 års alkoholistsvårdsutredning (SOU 1948: 23, sid. 172) och 1944 års nykterhetskommitté (SOU 1952: 54, sid. 157), vilka utredningskommittéer utarbetat de grundläggande förslagen till nykterhetsvårdens reformering. Dessa hade

framstående förvaltningsmän såsom ordförande (landshövding Bergquist respektive dåvarande statsrådet, numera landshövding Danielson), och den senare kommittén var dessutom parlamentarisk, varför kommittéernas förslag synas böra tillmätas största betydelse vid bedömningen av hithörande frågor.

I fråga om alkoholistvårdsutredningens förslag beträffande nykterhetsvårdsbyrån bör erinras om att detta förslag utarbetats under den förutsättningen, att alkoholförsäljningen skulle handhavas i dåvarande former med en stor stab socialpersonal för den individuella motbokskontrollen under kontrollstyrelsens ledning och att tillämpningsområdet för nykterhetsvårdslagstiftningen visserligen skulle vidgas men att ingripanden i de större kommunerna av praktiska skäl ej behövde ske i samtliga fyllerifall. Nykterhetskommitténs förslag avseende nykterhetsvården gick icke oväsentligt längre än alkoholistvårdsutredningens förslag vad arbetsuppgifternas omfattning beträffar (t. ex. ingripande obligatoriskt i samtliga fyllerifall). Det har på grund av den därigenom kraftigt utökade arbetsmängden för nykterhetsvårdens vidkommande i olika sammanhang ifrågasatts, om det ej vore erforderligt och rationellt att inrätta två byråer i socialstyrelsen för nykterhetsvården, en för öppen och en för sluten vård. Ett par instanser, som yttrat sig över nykterhetskommitténs förslag, ha i sina remissvar uttalat direkta sympatier för en sådan organisation och härvid erinrat om topporganisationen för den sociala barn- och ungdomsvården. Nykterhetskommittén har för sin del nöjt sig med att föreslå viss upprustning av den nuvarande nykterhetsvårdsbyrån. Det bör härvid uppmärksammas, att kommittén egentligen avgivit ett i förhållande till alkoholistvårdsutredningen reducerat förslag, i det att den förra utredningen väl kunde tänka sig, att den medicinska nykterhetsvårdsexperten i socialstyrelsen icke skulle vara heltidstjänstgörande såsom den senare utredningen hade föreslagit. Nykterhetskommittén hade vidare som kommentar till sitt förslag beträffande socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå uttalat tveksamhet om kommitténs förslag vore till fyllest och sålunda anfört: »Erfarenheten får utvisa huruvida någon ytterligare förstärkning av socialstyrelsen blir erforderlig (för tillståndsärenden, remisser m. m.)»; jfr sid. 158 i SOU 1952: 54.

Den nu verkställda specialutredningen och Kungl. Maj:ts förslag på grundval härav innebär i jämförelse med vad som sålunda efter ingående utredningar tidigare föreslagits av två kungliga kommittéer en väsentlig reducering av nykterhetsvårdsbyråns föreslagna personalförstärkning. Även socialstyrelsen vänder sig i yttrande över utredningsmannens förslag med skärpa mot detta. Självfallet kunna bedömningar om personalbehovet utfalla olika, och vi anse oss därför tills vidare böra avstå från yrkanden om personalförstärkning utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Vi vilja dock därvid bestämt förbehålla oss att senast nästa år vid behov återkomma till byråns personalförhållanden ur kvantitativ synpunkt.

Vad därefter arten av personalförstärkning angår anse vi denna oriktigt bedömd i utredningsmannens och Kungl. Maj:ts förslag, vilka på denna punkt innebära en opåkallad nedvärdering av de arbetsuppgifter, som skulle åvila nykterhetsvårdsbyråns blivande avdelningschefer (förste byråinspektörer). Utredningsmannen uttalar rörande dessa arbetsuppgifter följande:

På förste byråinspektören bör få ankomma att vara föredragande inför socialstyrelsen eller byråchefen. I mindre viktiga ekonomiska och administrativa ärenden bör förste byråinspektör kunna vara självständigt beslutande. Det bör vidare ankomma på denne att enligt socialstyrelsens bestämmande utöva den styrelsen åvilande inspektionsskyldighet, som hänförs till arbetsuppgifterna å hans avdelning. Det kan då antagas att denna viktiga arbetsuppgift, som av socialstyrelsen ansetts hittills ha varit eftersatt i hög grad, i fortsättningen skall kunna fullgöras av nämnda byråinspektörer. I betydelsefulla lagtolknings- och principfrågor bör förste byråinspektörerna vara föredragande inför socialstyrelsen eller byråchefen. I övriga upplysnings- och rådgivningsärenden torde nämnda befattningshavare kunna vara självständigt beslutande. I deras arbetsuppgifter torde även få ingå skyldighet att utöva arbetsledning inom avdelningen och medverka vid utbildningen av underställda befattningshavare.

Av detta uttalande framgår, att en rad kvalificerade arbetsuppgifter, för vilka vederbörande byråchef nu har att svara, avses skola läggas i väsentligt lägre betalda tjänstemäns händer. Detta innebär en stark och orättvis underskattning av dessa för byråchefen avsedda arbetsuppgifters betydelse. En avlastning av arbetsuppgifter från byråchefen bör uppenbarligen ske genom att de av tidigare kommittéer och nu senast av socialstyrelsen och Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund påyrkade byrådirektörstjänsterna inrättas i stället för nuvarande förste byråinspektörstjänsten och en föreslagen ny sådan tjänst. Byrådirektörstjänster torde just vara avsedda för arbete såsom »biträdande byråchefer». Utredningsmannen synes direkt oviss rörande avdelningschefernas rätta löneplacering. Han anför sålunda, att dessas arbetsuppgifter »i varje fall för närvarande icke kunna motivera» att de erhålla byrådirektörs tjänsteställning. Såsom ovannämnda tjänstemannaförbund, vars yttrande alltför knapphändigt refererats i propositionen och vars yrkande däri om förhandling rörande utredningsmannens organisationsförslag anmärkningsvärt nog lämnats utan åtgärd, framhållit synes det, särskilt med tanke på inspektionsarbetet, ej rimligt med annan placering av avdelningsledarna än i byrådirektörsställning. Socialstyrelsen har i sitt utlåtande också åberopat, att de befattningshavare inom nykterhetsvården, vilkas verksamhet skall inspekteras, numera i allt större utsträckning befinna sig i tjänsteställningar mellan 27:e och 37:e lönegraden. En placering av de för inspektionsarbetet huvudansvariga tjänstemännen i 31:a lönegraden synes också av denna anledning ingalunda obefogad.

Med stöd av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att de föreslagna avdelningscheferna på socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå placeras i 31 lönegraden samt att — därest detta yrkande ej vinner bifall utan Kungl. Maj:ts förslag godkännes — riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t påyrka en omprövning av nu ifrågavarande befattningshavares tjänsteställning efter förhandling med vederbörande personalorganisation.

Stockholm den 26 januari 1956

Einar Rimmerfors

Carl Lindberg

Alarik Hagård

Ruben Swedberg

Jean Braconier

Edvin Gustafsson

i Bogla

Yngve Hamrin

Folke Nihlfors